

Jakab György: A történelemtanárok közül nagyon sokan azt az álláspontot képviselik, hogy a történelmet mint diszciplínát nem hagyják szétverni. Számomra, tanárként, nem ilyen egyszerű ez a kérdés. A tudományos felelősség valóban lényeges, de engem a tanári felelősségem arra kényszerít, hogy végiggondoljam, milyen típusú ismeretekre van szükségük a diákoknak ahhoz, hogy eligazodjanak a világban. Azt gondolom, hogy történelemtudásra szükség van, de emellett ez a tárgy nagyon jó integrációs lehetőséget biztosít. Mert rengeteg olyasfajta szükséglet van, ha úgy tetszik, humánszükséglet, amit az iskolában a történelem-, illetve a magyartananyag közvetít(hetne), de amely sajnos, egyre kevésbé tud a gyerekekhez közel kerülni. Ennek talán az is oka, hogy mindkét tárgy irdatlan nagy tananyagot mozgat, ebből következően az ismeretek csupán végeredmények lesznek. Ha például történelemből elmondom, hogy mi volt az adott történelmi folyamat végeredménye és nem tudom személyessé, élményszerűvé tenni, akkor ez végül is holt tananyaggá válik, különösen azok számára, akik nem érdeklődnek. De ha tudom, hogy melyek azok a szükségletek, amelyeket a felnövekvő nemzedékek számára biztosítani kell humán területen, akkor mindenképpen kibővíteném ezek irányába a hagyományos diszciplináris ismereteket. Fontosnak tartom, hogy társadalomismeretet tanítsanak az iskolában. Nyilván kérdéses, hogy ezt a történelem tantárgyban, vagy önálló tantárgy keretén belül kell-e megvalósítani.

A kérdés másik oldala, hogy bizony sok tekintetben a történelemoktatás és bizonyos mértékben maga a diszciplína is elavult vagy legalábbis újra kellene gondolni. Leginkább azért, mert a hagyományos értelemben vett történelemoktatás a múlt század vége táján alakult ki, amikor az állampolgári lojalitás és a nemzeti identitás volt a legfontosabb szempont. Napjainkban azonban két olyan változás is történt, ami miatt újítani, korszerűsíteni kell. Az egyik ilyen a rendszerváltás. Ez nagyon fura helyzeteket hozott, hiszen itt a gyerekek életében, a szemük láttára történt az, hogy amit általános iskolában megtanultak egy adott szituációról, mire középiskolások lettek, már átalakult. Tanárként bizony félek egyfajta hitelvesztéstől, amelyről részben maga a történettudomány tehet. A másik nagy változás, ami talán már egy kicsit közhelyesen hangzik, hogy jön a harmadik évezred, az Európai Unió, az Internet, kinyíltak a határok stb. A nemzeti keretekben való gondolkodás megnehezíti a hazai kisebbségekkel, a határokon kívüli magyarsággal való kapcsolattartást vagy a környező országokhoz és a külföldhöz való viszonyunkat. Ma sokan imádják Új-Zélandot, Angliát, de utálják a románokat vagy a szomszédos országokat. Ez bizonyos mértékig visszavezethető arra a történelemszemléletre, amely csak nemzeti keretekben gondolkodik, illetve ez a referenciája. Ezért ezt a nemzeti identitás és állampolgári lojalitás központú történelemszemléletet, azt gondolom, mindenképpen felül kell vizsgálni.

Még egy személyes élményemet szeretném elmondani. Nekem most kellett átélnem, hogy egyszerűen elavultam, mert amit magammal hoztam, az most már nem biztos, hogy érvényes. Két érettségiző osztályom is volt, akik reklamáltak, kérték, hogy mondjak már valami jót is történelem ürügyén. Rá kellett jönnöm, hogy az én rejtett történelemtantervem, amit a valamikori Kádár-rendszerből hoztam magammal, arról szól, hogy van egy hazug rendszer körülöttünk, és egy kritikai értelmiséginek az a feladata, hogy a történelem és mindenféle más források alapján próbáljon tisztán látni, autonóm lenni, ne hagyja magát becsapni. Én ezt próbáltam közvetíteni a gyerekeknek, és ezért volt fontos a számomra a történelem. Ilyen értelemben volt egy jelen mondandója is. De a mostani generációnak ez már nem fontos, igazából ők már egy másféle világban élnek. Érdemes